

T.C.
SAĞLIK BAKANLIĞI
Tedavi Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Sayı : B.10.0.THG.0.14.00.05-35166

12.09.2008

Konu: Beyin Ölümü Bildirimlerinin ve
Kadavra Organ Bağışının Artırılması

GENELGE
2008/60

.....**VALİLİĞİNE**
(İl Sağlık Müdürlüğü)

Bilindiği üzere, tedavisi sadece organ ve doku nakli ile mümkün olan hastalıklar dünyada olduğu gibi, ülkemizde de önemli sağlık sorunlarından birisidir. İleri derecede kalp, karaciğer ve böbrek yetmezliği olan bazı hastaların tedavileri ancak organ nakli ile mümkün olabilmektedir. Ülkemizde yaşamını diyaliz tedavisi ile devam ettiren yaklaşık 40.000 böbrek hastası mevcuttur. Bazı kronik karaciğer ve kalp rahatsızlıklarında durum daha üzücü olup, diyaliz gibi yardımcı tedavileri olmadığı için bu hastalar organ bulamadıkları takdirde hayatlarını kısa sürede kaybetmektedirler. Son dönem böbrek yetmezliklerinde diyaliz tedavisi yerine, böbrek nakli yapılması hem ulusal bütçeye daha az maliyet getirmekte, hem de hastanın yaşam süresi ve kalitesi artmaktadır.

Avrupa Konseyi'nin verilerine göre, 2007 yılı kadavra organ bağışı milyonda kişi başına İspanya'da 34.3, Belçika'da 28.15, Fransa'da 25.3 iken, Türkiye'de bu rakam 3.0'dır. Ayrıca dünya standartlarına göre, **her ventilatörlü yoğun bakım yatağı başına yılda en az bir beyin ölümü vakası bildirilmesi gerekmektedir.** Ancak, ülkemizde 2500'ün üzerinde ventilatörlü yoğun bakım yatağı mevcut iken, neredeyse bu sayının beşte biri kadar beyin ölümü bildirimleri yapılmaktadır. Bu durum beyin ölümlerinin bildirim konusunda bir takım aksaklıkların ve eksikliklerin mevcut olduğunu göstermektedir. Ventilatörlü yoğun bakım yatağı başına bir beyin ölümünün bildirilmesi halinde, her yıl yaklaşık olarak 4000 böbrek, 2000 karaciğer ve 2000 kalp hastasının organ nakli ile tedavisi mümkün olabilecektir. Ülkemizde 2007 yılı içinde, kadavradan 399 böbrek, 209 karaciğer, 61 kalp nakli yapılmıştır. Her yıl bekleme listelerine eklenen hasta sayısı artış gösterirken, yapılan nakillerin sayısı aynı hızda artış göstermemesi nedeniyle, hastaların bir kısmı organ beklerken hayatlarını kaybetmektedirler. Bu eksikliği gidermek ve organ azlığına çözüm bulmak için en etkin yollardan biri beyin ölümü bildirimlerinin ve kadavra organ bağışı sayısının artırılmasıdır.

Öte yandan beyin ölümü gerçekleşmiş olan kişilerden, 2238 sayılı Organ ve Doku Alınması, Saklanması ve Nakli Hakkında Kanun çerçevesinde organ ve doku alınabilmesi için öncelikle dört kişilik hekimler kurulunca (anesteziyoloji ve reanimasyon uzmanı, nöroloji uzmanı, beyin cerrahisi uzmanı ve kardiyoloji uzmanı) yoğun bakım şartlarında beyin ölümü teşhisinin konulması gerekmektedir. Kişi sağlığında organ ve doku bağışında bulunduğunu sözlü veya yazılı vasiyetle belirtmemiş, bu konudaki isteğini iki tanık huzurunda açıklamamış ise sırasıyla ölüm anında yanında bulunan eşi, reşit çocukları, ana veya babası veya kardeşlerinden birisinin, bunlar yoksa yanında bulunan herhangi bir yakınının muvafakatının alınması gerekmektedir.

Ventilatörlü yoğun bakıma sahip hastanelerde görev yapan başhekimlere, organ ve doku nakli koordinatörlerine, acil servis personeline, ayrıca beyin ölümü teşhisini koyacak

anesteziyoloji ve reanimasyon, nöroloji, beyin cerrahisi ve kardiyoloji uzmanlarına önemli görevler düşmektedir. Organ ve doku nakli koordinatörlerinin sık sık yoğun bakımları ziyaret ederek beyin ölümlerinin tespitinde yoğun bakım sorumlu hekimi ile yakın irtibat halinde olması, beyin ölümü teşhisinin konulması için dört kişilik hekimler kurulunu toplaması, bu kurulun organ ve doku nakli koordinatörüne yardımcı olması, beyin ölümünün tespiti halinde yoğun bakım sorumlusunun hastanın yakınlarına kişinin öldüğünü bildirmesi ve daha sonra organ bağışı teklifinde bulunmak üzere aile onayının alınması için organ ve doku nakli koordinatörünün aile görüşmesini yapması gerekmektedir. Tüm sürecin organizasyonu hakkında daha ayrıntılı bilgi ve gerekli koordinasyonun sağlanması için, gerektiğinde Bakanlığımız Ulusal Organ ve Doku Nakli Koordinasyon Merkezi ile irtibata (Tel: 0 (312)-310 55 82 – 310 60 49) geçilmesi uygun olacaktır.

Öte yandan hastanede ventilatörlü yatağa sahip yoğun bakım servisi olduğu halde, beyin ölümü teşhis kurulunu oluşturan hekimlerden bir veya birkaçının mevcut olmadığı durumlarda, kurul diğer en yakın hastanelerden sağlanacak uzmanlarla o vaka için en kısa sürede oluşturulmalı ve beyin ölümü tanısı konulmalıdır.

Bu itibarla, Bakanlığımızca ülkemizde organ azlığına çözüm bulmak, organ nakli ve bağışı konusunda dünya standartlarını yakalamak için, her ventilatörlü yatak başına yılda bir beyin ölümü bildirim yapılması hedeflenmiş olup, organ bağışının sağlanması konusunda sürecin daha etkin, verimli ve hızlı bir şekilde işletilerek, ilgili tüm birim ve sağlık personelinin görev ve sorumluluklarını layıkıyla yerine getirmesi amaçlanmıştır. Eğer İlinizde, bu hedeflerin tutturulması mümkün görünmüyor ise, nedenlerinin araştırılması ve çözüm önerileri ile birlikte Bakanlığımıza ayrıntılı bir raporun gönderilmesi gerekmektedir.

Bilgilerinizi ve yukarıda belirtilen hususların İlinizde bulunan ventilatörlü yoğun bakım yatağına sahip devlet hastanelerine duyurularak, gerekli düzenlemelerin yapılması, Müdürlüğünüzce Bakanlığımıza bağlı hastanelerin beyin ölümü bildirim ve organ bağışı konusundaki çalışmalarının takip edilmesi ve karşılaşılan güçlüklerin çözümüne yönelik ayrıntılı rapor, görüş ve önerilerinizin Bakanlığımıza bildirilmesini önemle rica ederim.

Uzm.Dr.Orhan GÜMRÜKÇÜOĞLU
Bakan a.
Müsteşar

DAĞITIM:
-81 İl Valiliği